

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА ДЕПОЗИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

**(Кодан А. Д., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Костенко Г. П., кандидатка економічних наук, доцентка)
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна**

У сучасних умовах банки стали одними з найбільш важливих інституцій в економіці країни. Одним з пріоритетних показників їх діяльності є наявність необхідного обсягу депозитних ресурсів, адже депозитна діяльність є одним із найбільш прибуткових видів діяльності комерційних банків. Оцінка діяльності банків України за депозитними операціями є важливим елементом забезпечення стабільності банківської системи та економіки в цілому.

Наукові дослідження з даної проблематики відображені у працях вітчизняних науковців-економістів, зокрема Олени Бабій, Олександра Березіна, Олександра Білоуса, Наталі Діденко, Олександра Корабліна, Андрія Кузьменко, Валерія Пашкевич та багатьох інших.

Метою дослідження є розгляд сутності, особливостей та стану діяльності банків України за депозитними операціями, визначення основних тенденцій депозитного ринку України та перспектив розвитку. Дослідження та аналіз депозитного ринку України здійснювався шляхом порівняння певних показників цієї сфери.

Методологічною базою дослідження виступили загальнонаукові (аналізу, порівняння, узагальнення та систематизації) та спеціальні прийоми і методи дослідження (методи групування, графічні методи, кореляційний аналіз та ряди динаміки).

На сьогоднішній день українські банки здійснюють пошук оптимального варіанту формування банківських ресурсів. З позицій стабільності ресурсної бази і загалом діяльності банку необхідним є те, щоб найбільшу частку його ресурсів становили строкові вклади. Строковий вклад (депозит) розглядається як грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі) і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.

За оцінками вітчизняних експертів, «на руках» населення знаходиться значна кількість грошових ресурсів, що становить велику частину грошового обороту і може бути розміщеним у комерційних банках України.

Але, на жаль, в умовах воєнного стану та нестабільності економіки України зростає рівень недовіри вкладників до формування депозитних вкладів. Часи, коли за вклади у гривні давали понад 20% – у минулому.

Сьогодні максимум, що можна отримати від надійних банків – 9-11 % річних в гривнях. До того ж зазвичай такі великі відсотки дають тільки під довгострокові вклади – на рік і більше.

Це можна обумовити прагненням банків залучити кошти саме на довгий період, з однієї сторони, і небажанням юридичних осіб нести певні ризики у

**VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(20-21 квітня 2023 р., м. Запоріжжя)**

період фінансової нестабільності, розміщуючи кошти на довгострокові депозити або ж відсутність вільних коштів для розміщення їх на тривалий час, з іншої сторони [2, С. 48].

Альтернативою виступають вклади в іноземній валюті. Сьогодні більшість банків приймає вклади в доларах США та євро. Але в даному випадку відсотки будуть значно нижчими, ніж у гривні (табл. 1).

Для того, щоб оцінити діяльність банків України за депозитними, необхідно розглянути кілька важливих аспектів, серед яких є наступні.

Першим показником є загальний обсяг депозитів в банку. Цей показник дозволяє визначити популярність банку серед фізичних та юридичних осіб. Чим вищий обсяг депозитів, тим більшим довірою користується банк.

Таблиця 1.

Динаміка депозитних вкладень нефінансових корпорацій і домашніх господарств у розрізі валют за 2022-2023 роки

Показники	Січень 2022 року			Січень 2023 року		
	Залишки на кінець періоду, млрд. грн.	Операції за період, млрд. грн.	Зміна у річному обчисленні, %	Залишки на кінець періоду, млрд. грн.	Операції за період, млрд. грн.	Зміна у річному обчисленні, %
Нефінансові і корпорації	627,78	- 14,65	16,7	731,78	26,05	7,6
у гривнях	426,86	- 29,61	22,5	494,01	7,26	15,7
у доларах США	117,00	10,04	-2,1	137,65	5,12	-6,7
у євро	80,20	4,93	18,1	96,40	13,45	-3,7
Домашні господарства	773,83	- 34,81	6,3	1 036,02	-11,50	23,2
у гривнях	481,83	- 25,15	11,8	634,50	-18,84	31,7
у доларах США	234,17	- 8,29	-4,9	324,92	7,33	9,2
у євро	56,02	- 1,27	11,3	74,37	-0,01	6,6

Тож за даними Національного банку України (рис. 1), лідером рейтингу банків за обсягом депозитів станом на 1 січня 2023 року виступає ПриватБанк, розміри депозитного портфеля якого перевищують більше ніж у 2 рази депозитний портфель банку, який посідає друге місце – Ощадбанк, а третю позицію лідерів займає Укрексімбанк з розмірами портфеля вкладів фізичних та юридичних осіб – 175,62 млрд грн. [4].

**VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(20-21 квітня 2023 р., м. Запоріжжя)**

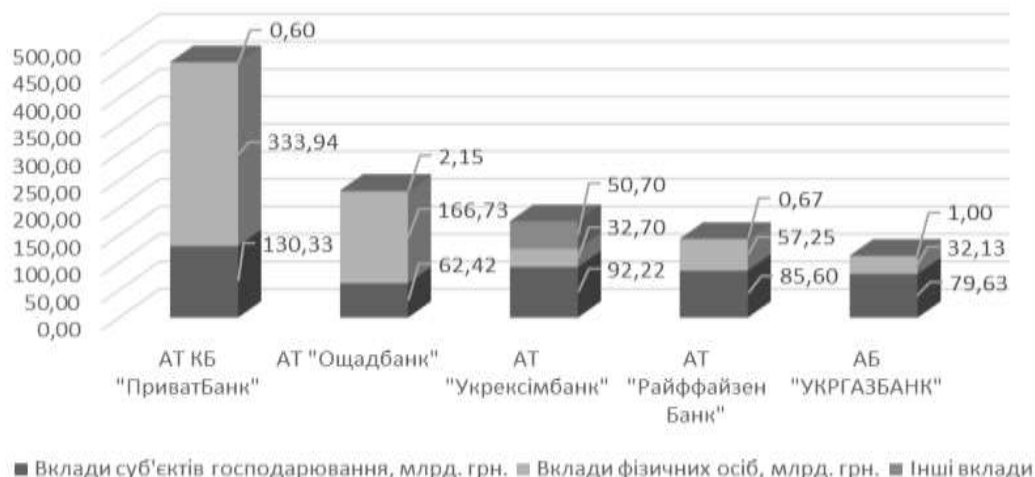

Рис. 1 Оцінка рейтингу банків за обсягом депозитних операцій станом на 01.01.2023 року

Другим важливим показником є структура депозитів. Для оцінки цього параметру необхідно розглянути склад депозитів за строками, валютами та типами клієнтів (табл. 1, 2).

Таблиця 2.

Динаміка депозитних вкладень нефінансових корпорацій і домашніх господарств за строками погашення за 2022-2023 роки

Показники	Січень 2022 року			Січень 2023 року		
	Залишки на кінець періоду, млрд. грн.	Операції за період, млрд. грн.	Зміна у річному обчисленні, %	Залишки на кінець періоду, млрд. грн.	Операції за період, млрд. грн.	Зміна у річному обчисленні, %
Нефінансові корпорації	627,78	- 14,65	16,7	731,78	26,05	7,6
на вимогу	481,21	- 8,47	27,3	566,48	19,04	7,9
до 1 року	115,05	- 7,41	- 10,5	129,84	3,85	7,2
від 1 до 2 років	24,30	1,53	1,1	30,77	2,96	20,2
більше 2 років	7,22	- 0,30	- 2,10	4,69	0,20	- 44,0
Домашні господарства	773,83	- 34,81	6,3	1 036,02	- 11,50	23,2
на вимогу	452,46	- 29,03	20,0	690,45	- 22,82	40,7
до 1 року	207,83	- 5,19	- 12,4	250,34	11,93	10,8
від 1 до 2 років	103,08	- 0,64	- 1,2	84,79	- 0,66	- 24,4
більше 2 років	10,46	0,05	13,7	10,44	0,05	- 18,3

**VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
(20-21 квітня 2023 р., м. Запоріжжя)**

Банки, які мають різноманітну структуру депозитів, зазвичай менш вразливі до змін ринкових умов.

Ставки за депозитними вкладками формуються банками у відповідності до їхньої депозитної політики, яка враховує інтереси банків, інтереси вкладників та інтереси держави [1, С. 8-9].

Третім важливим показником оцінки діяльності банків України за депозитами є рівень залежності банку від депозитів. Чим вище цей рівень, тим більш вразливим є банк до ризиків виплати депозитів. Якщо банк має низький рівень залежності від депозитів, то він може успішно привертати кошти за допомогою інших джерел, наприклад, емісії облігацій або залучення коштів на міжнародному ринку капіталу. Це зменшує ризики для депозиторів та забезпечує стабільність банку в разі економічних труднощів.

Четвертим важливим показником є рівень доходності депозитів для клієнтів. Більшість банків встановлюють різні ставки на депозити залежно від строку та валюти. Наведемо дані щодо ставок за депозитними вкладками у національній та іноземних валютах для нефінансових корпорацій та суб'єктів господарювання (табл. 3).

Таблиця 3.

Середні процентні ставки за депозитами у січні 2023 року

Показники	Нефінансові корпорації			Домашні господарства		
	процент а ставка, %	зміна до попередн ього періоду, пп	сума / залишки, млрд.грн	процент а ставка, %	зміна до попередн ього періоду, пп	сума / залишки, млрд.грн
Нові депозити	10,46	0,07	364,6	6,37	- 0,53	83,7
у гривнях	10,71	0,07	355,4	10,60	- 0,03	48,3
у доларах США	1,09	- 0,36	7,0	0,62	0,03	32,6
у євро	0,36	- 0,55	2,2	0,41	- 0,10	2,8
Непогашені депозити	9,31	0,26	731,8	4,79	0,25	1 036,0
у гривнях	11,02	0,10	494,0	8,19	0,48	634,5
у доларах США	1,36	0,04	137,6	0,77	- 0,01	324,9
у євро	0,38	- 0,16	96,4	0,29	0,02	74,4

Зазначимо, що у таблиці представлені середні ставки за депозитами, що використовувались у січні 2023 року.

Рівень доходності депозитів для клієнтів може впливати на рівень залучення депозитів та загальну прибутковість банку.

Банки, які пропонують конкурентні ставки на депозити, можуть бути більш привабливими для клієнтів [1, С. 10].

Виходячи з результатів проведеного дослідження, можна зробити висновок, що оцінка діяльності банків України за депозитами є важливим та багатограним процесом. І, незважаючи на скрутне становище внаслідок воєнної ситуації на території нашої країни, можна спостерігати збільшення обсягу депозитних вкладів у банківські установи зі сторони, як фізичних, так і юридичних осіб та підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грошово-кредитна та фінансова статистика | Січень 2023 року : Національний банк України. URL: [MFS_2023-01.pdf \(bank.gov.ua\)](https://bank.gov.ua/MFS_2023-01.pdf) (дата звернення 28.03.2023).
2. Прицюк Л. А. Вплив облікової ставки НБУ на банківські депозити в умовах війни. *Innovation and Sustainability*. 2022. No4. С.46-53.
3. Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку : Положення праління Національного банку України від 03.12.2003 № 516. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text> (дата звернення 28.03.2023).
4. Рейтинг банків за обсягом депозитів на 01.01.2023 : FINBALANCE. *Фінанси та економіка*. URL: <https://finbalance.com.ua/news/reytinh-bankiv-za-obsyahom-koshtiv-klintiv-na-01012023> (дата звернення 28.03.2023).